

Політичні інститути та процеси

УДК 342.7:351:327.39(477+4ЄС):316.77

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20648802>

**Засади європейської інтеграції України в контексті протидії
антиукраїнським інформаційним війнам: менталітет → культура →
право → публічне управління**

Юринець Юлія Леонідівна,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри права та публічного управління,

Київський національний університет будівництва та архітектури,

м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0281-3251>

Белкін Леонід Михайлович,

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, адвокат, адвокат

індивідуальної практики, м. Київ, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-8672-8147>

Белкін Марк Леонідович,

кандидат юридичних наук, адвокат, доцент кафедри адміністративного,

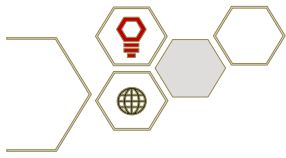
фінансового та банківського права, Міжрегіональна Академія управління

персоналом, адвокат, м. Київ, Україна,

<https://orcid.org/0000-0003-0805-9923>

Прийнято: 21.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація. Метою статті є обґрунтування засад європейської інтеграції України в контексті протидії антиукраїнським інформаційним війнам

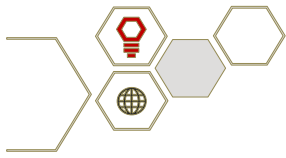

шляхом дослідження взаємозв'язку між менталітетом, культурою, правом та публічним управлінням.

У дослідженні використано комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, зокрема історико-правовий, системний, порівняльно-правовий, культурологічний, аксіологічний та формально-логічний методи. Методологічною основою роботи стала культуроцентристська парадигма, відповідно до якої культура та ментальні установки суспільства визначають тип права, державного управління та цивілізаційного розвитку.

В результаті виконаних досліджень доведено, що європейський вибір України має об'єктивний цивілізаційний характер і відповідає культурно-ментальним особливостям українського суспільства. Встановлено наявність стійкого взаємозв'язку між типом культури суспільства та моделлю права і публічного управління. Обґрунтовано, що українська культурна традиція історично тяжіє до відкритої, демократичної та праволюдної моделі організації суспільства, тоді як російська державна традиція характеризується авторитаризмом, етатизмом та домінуванням держави над особою. Визначено, що антиукраїнські інформаційні війни спрямовані на руйнування європейської цивілізаційної ідентичності України та нав'язування авторитарних моделей суспільного розвитку. Досліджено особливості сприйняття Україною європейської правової традиції, зокрема концепції монізму, природного права, верховенства права та пріоритету міжнародного права.

Зроблено висновок, що ефективна європейська інтеграція України потребує не лише формальної гармонізації законодавства, а й подолання пострадянських управлінських практик, зміцнення демократичної правової культури та утвердження гуманістичної моделі публічного управління. Європейський напрям розвитку України є закономірним проявом її

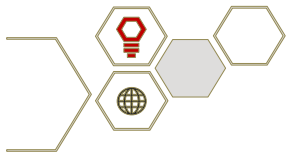
історичних, культурних і ментальних особливостей та важливим чинником протидії антиукраїнським інформаційним війнам.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному обґрунтуванні взаємозв'язку між менталітетом, культурою, правовою традицією та моделлю публічного управління як фундаментальними чинниками європейської інтеграції України в умовах протидії антиукраїнським інформаційним війнам. У роботі дістала подальшого розвитку концепція культурно-ментальної обумовленості відкритої (демократичної) моделі права та публічного управління, а також обґрунтовано тезу про цивілізаційну несумісність української та російської моделей державно-правового розвитку.

Ключові слова: європейська інтеграція України; інформаційна війна; антиукраїнська пропаганда; менталітет; культура; правова традиція; верховенство права; природне право; публічне управління; європеїзація права; інформаційна безпека; цивілізаційний вибір.

**Principles of Ukraine's European Integration in the Context of
Countering Anti-Ukrainian Information Warfare: Mentality → Culture →
Law → Public Administration**

Juliya Iurynets,
Doctor of Law, Professor,
Professor of the Department of Law and Public Administration, Kyiv
National University of Civil Engineering and Architecture,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-0281-3251>

Leonid Belkin,

Candidate of Technical Sciences, Senior Researcher, lawyer, lawyer in private practice, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8672-8147>

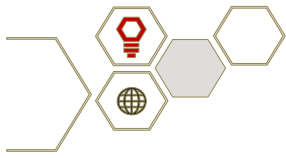
Mark Belkin,

Candidate of Law, Associate Professor of the Department of Administrative, Financial and Banking Law, Interregional Academy of Personnel Management (MAUP), Lawyer, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-0805-9923>

Abstract. The purpose of the article is to substantiate the foundations of Ukraine's European integration in the context of countering anti-Ukrainian information warfare through the study of the interrelation between mentality, culture, law, and public administration.

The study employs a set of general scientific and special legal methods, including historical-legal, systemic, comparative-legal, cultural, axiological, and formal-logical methods. The methodological basis of the research is the culture-centered paradigm, according to which culture and societal mentality determine the type of law, public administration, and civilizational development.

The conducted research proves that Ukraine's European choice has an objective civilizational character and corresponds to the cultural and mental characteristics of Ukrainian society. A stable relationship between the type of culture and the model of law and public administration has been established. It is substantiated that the Ukrainian cultural tradition historically gravitates toward an open, democratic, and human-centered model of social organization, whereas the Russian state tradition is characterized by authoritarianism, statist, and the dominance of the state over the individual. It is determined that anti-Ukrainian information warfare is aimed at undermining Ukraine's European civilizational

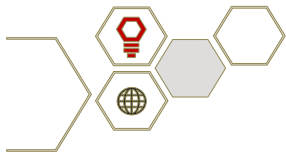
identity and imposing authoritarian models of social development. Particular attention is paid to Ukraine's perception of the European legal tradition, including the concepts of monism, natural law, the rule of law, and the priority of international law.

It is concluded that effective European integration of Ukraine requires not only formal harmonization of legislation but also overcoming post-Soviet administrative practices, strengthening democratic legal culture, and establishing a human-centered model of public administration. Ukraine's European course is a natural manifestation of its historical, cultural, and mental characteristics and an important factor in countering anti-Ukrainian information warfare.

Scientific novelty of the research lies in the comprehensive substantiation of the interrelation between mentality, culture, legal tradition, and the model of public administration as fundamental factors of Ukraine's European integration in the context of counteracting anti-Ukrainian information warfare. The study further develops the concept of cultural and mental determination of an open (democratic) model of law and public administration, and substantiates the thesis on the civilizational incompatibility of the Ukrainian and Russian models of state and legal development.

Keywords: Ukraine's European integration; information warfare; anti-Ukrainian propaganda; mentality; culture; legal tradition; rule of law; natural law; public administration; Europeanization of law; information security; civilizational choice.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У пункті 5 Стратегії національної безпеки України зазначено [1], що, враховуючи фундаментальні національні інтереси, визначені Конституцією України і Законом України «Про національну безпеку України», одним з пріоритетів національних інтересів

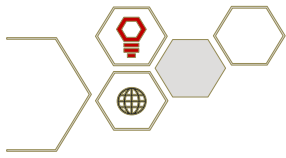
України та забезпечення національної безпеки є: європейська і євроатлантична інтеграція [1]. У пункті 34 Стратегії наголошується, що набуття повноправного членства України в Європейському Союзі (ЄС) та в Організації Північноатлантичного договору – стратегічний курс держави.

У Стратегії інформаційної безпеки констатується [2], що переважна більшість громадян підтримує реалізацію європейського та євроатлантичного курсу України. Водночас здійснюються спроби маніпуляції свідомістю громадян України шляхом поширення міфів та дезінформаційних (деструктивних) стереотипів щодо ЄС і НАТО з метою послаблення консолідації суспільства щодо зовнішньополітичного курсу України, гальмування проведення реформ, що негативно впливає на загальну суспільно-політичну ситуацію в державі.

Таким чином, питання обґрунтованості європейського вибору України стає чинником інформаційної боротьби. Зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями полягає у вироблені фундаментальних засад європейської інтеграції України в контексті протидії антиукраїнським інформаційним війнам, що є суттєвим чинником обґрунтування правильності європейського вибору України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На межі XX – початку XXI ст.ст. Україна постала перед цивілізаційним вибором: демократичний захід з пріоритетом верховенства права, прав людини і підзвітністю держави громадянському суспільству чи авторитарний схід із всевладдям державної номенклатури і відсутністю будь-яких сталих гарантій прав людини. Революція Гідності 2013-2014 рр. засвідчила небажання українського народу і далі задовольнятися «багатовекторністю» [3-6 деякі інші]. Підписання Угоди про Асоціацію Україна – ЄС означало європейський вибір України.

Однак наступні після Революція Гідності роки засвідчили, що автоматично європеїзація не виходить. Не вирішені суперечності між

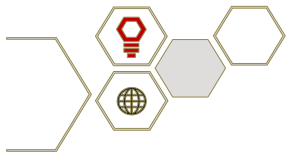

прагненням суспільства до європейських цінностей, яке фактично підтвердилося результатами двох революцій (Помаранчева та Гідності) та двох наступних виборчих кампаній 2014 р., та прагненнями правлячої пострадянської еліти зберегти свої позиції безконтрольності і безкарності. Тому залишаються актуальними питання щодо шляхів реального впровадження європейських «правил гри» у правотворчу і правозастосовчу практику, тобто європеїзації українського права та публічного управління.

У зв'язку з цим виникає потреба у ґрунтовному дослідженні як можливості, так і об'єктивної необхідності формування в Україні суспільства європейського типу (у широкому розумінні – західного цивілізаційного типу), а також відповідної такому суспільству моделі права і публічного управління.

Аналізуючи складність процесу зближення української та європейської правових систем, проф. В.К. Забігайло [7] підкреслює, що гармонізацію права України з європейським правом помилково зводити переважно до юридико-технічної діяльності, пов'язаної з прийняттям нових нормативно-правових актів або внесенням змін до чинного законодавства. На думку науковця, йдеться про значно глибший процес – фундаментальну реконструкцію правової системи України на основі принципів, стандартів, норм і правової культури європейського права, з урахуванням того, що значна частина її елементів історично формувалася за радянською моделлю [7, с. 235].

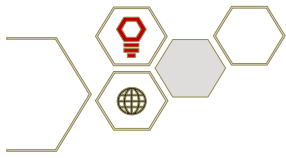
Таким чином, перехід від пострадянської моделі державного управління до європейської гуманістичної моделі фактично передбачає трансформацію цивілізаційних уявлень суспільства про власну державу. Для ефективної адаптації до європейських стандартів необхідно з'ясувати, наскільки такі стандарти узгоджуються із базовими суспільними очікуваннями та цінностями.

У контексті цивілізаційного вибору О.Ф. Скакун [8] зазначає, що численні концепції та підходи, сформовані в історії політико-правової думки щодо співвідношення «держава – особа», можуть бути зведені до двох основних моделей. Перша – індивідуалістична, гуманістична або природно-правова, яка виходить із принципу «держава для людини». У межах цього підходу права людини визнаються природними, невід’ємними та такими, що існують незалежно від держави, а функція держави полягає у забезпеченні їх реалізації та захисту. Друга модель – етатистська або юридико-позитивістська – базується на принципі «людина для держави». За такого підходу права особи розглядаються як похідні від держави та залежать від державної доцільності й можливостей [8, с. 143]. Водночас будь-яке суспільство доцільно аналізувати з урахуванням того, до якого з наведених полюсів воно тяжіє [9, 10].

Отже, з урахуванням домінуючої в сучасній науці культуроцентристської парадигми, відповідно до якої культура визначально впливає на умови суспільного розвитку та життєдіяльності людей, акцент наукових досліджень поступово зміщується з політичного й економічного аналізу у соціокультурну площину. Особлива увага при цьому приділяється культурно-ментальним чинникам [11, с. 97]. У межах даної наукової роботи висунуто гіпотезу, згідно з якою відповідність культурно-ментальних особливостей українського суспільства потребі у відкритій, демократичній моделі права та публічного управління свідчить про об’єктивну необхідність європейського (у широкому сенсі – західного) напрямку розвитку України. Водночас труднощі та суперечності на цьому шляху значною мірою обумовлені недоліками існуючих моделей публічного управління, успадкованих від радянського періоду.

А. Менталітет. Науковому аналізу історикоправових і культурних аспектів європейського вибору України присвячено недостатню кількість

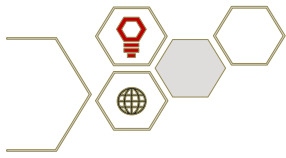

наукових робіт навіть в Україні. Одним з ключових наслідків такої ситуації є те, що у світі Україна переважно ототожнювалася і продовжує ототожнюватися з росією. Зокрема, посол України в Австрії О. Щерба (2016) повідомляє: «Австрійці сприймають Україну як «задвірки» Росії. Якщо взяти середнього австрійця, то він навіть не завжди орієнтується в тому, яка ж різниця між Україною та Росією. І це велика проблема... Малодушні мислять так: а чому ми маємо заважати Росії наводити лад у своїй зоні впливу?» [12]. Ця інерція сприйняття і досі заважає прогресивній Європі надавати належну підтримку Україні у її війні проти росії, вимагаючи Уряди оглядатися на вказані настрої. Отже, в контексті обґрунтування європейського вибору України та **заперечення** її шляху на схід потрібне послідовне та системне розмежування культурно-ментальних чинників України та росії, якщо таке розмежування існує.

Ідею різності українців та росіян відстоював російсько-український історик і громадський діяч проф. М.І. Костомаров. За М.І. Костомаровим, українців відрізняло властиве їм цінуння особистої свободи, приватної власності, толерантності. Зазначені риси сприймаються як цілком європейські [13].

Український політолог І. Лосєв наголошує, що український та російський народи ментально не сумісні один з одним, що категорично не сприймається російським народом. У цій публікації політолог аналізує необхідність та неминучість повного розриву відносин між Україною та рф у контексті російської агресії, що розпочалася у 2014 році [14].

У праці [15] узагальнено позиції політиків, науковців та експертів щодо цивілізаційного протиставлення росії, яка сформувалася під впливом монголо-татарського панування, та Київської Русі як історичної частини європейського цивілізаційного простору. Аналіз наведених підходів дає підстави для таких висновків:

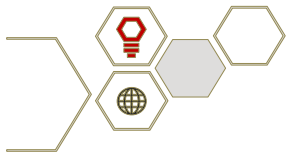
– державні та правові інститути московії, а згодом царської і більшовицької росії, формувалися під істотним впливом Золотої Орди, унаслідок чого набули ознак закритої (східної, азійської) моделі суспільної організації, для якої характерні свавілля влади та нехтування принципом верховенства права, що суттєво відрізняє її від європейських відкритих демократичних моделей;

– підкреслюється негативна роль російського православ'я у становленні авторитарної державної традиції та легітимації беззаконня. Водночас зазначається, що російська релігійна традиція не лише віддалялася від європейського християнства, а й зазнала впливу жорстких практик і звичаїв, сформованих у період ординського панування, що істотно відрізняло її від демократичної християнської традиції Київської Русі до монголо-татарської навали;

– для московської державної традиції та її історичних наступників характерними є обмеження прав людини, підпорядкування особи державі та домінування несвободи, при цьому суспільство значною мірою сприймає такі моделі як прийнятні та демонструє агресивне несприйняття альтернативних демократичних цінностей;

– росія історично демонструє конфліктне ставлення до європейської демократичної традиції, а також суттєві відмінності від Київської Русі – України, розвиток якої відбувався під впливом європейських культурних і правових традицій;

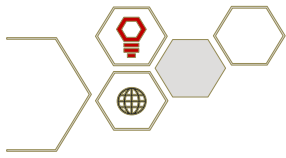
– сучасна росія значною мірою успадкувала від своїх історичних попередників авторитарні практики, етатизм та традиції несвободи. У науковій літературі зазначається, що як у період російської імперії, так і за радянських часів російська держава належала до держав «незахідного» типу, тобто до моделей традиційного суспільства. Саме ця історична спадковість значною мірою визначає цивілізаційне відмежування України від росії.

Характеризуючи особливості військового будівництва, український військовий, бригадний генерал Денис «Редіс» Прокопенко зазначає, що російсько-українська війна 2014-2026 рр. є не просто зіткненням армій, а й проявом глибокого конфлікту між двома принципово різними моделями суспільної та управлінської організації, що сформувалися на пострадянському просторі. Українська модель ґрунтується на довірі, горизонтальній взаємодії та ініціативності, що дозволяє максимально реалізовувати людський потенціал. У військовій сфері вона значною мірою відповідає сучасній німецькій концепції Auftragstaktik (Mission Command), яка передбачає гнучкість управління, автономність прийняття рішень та адаптивність до умов динамічного й нелінійного бою. Натомість російська система управління військами зберігає риси жорсткої централізованої ієрархії радянського типу, у межах якої ключові рішення концентруються на верхніх рівнях командування. Така модель історично орієнтована передусім на підтримання політичного контролю та забезпечення лояльності, а не на розвиток ініціативи й професійної автономії. У сучасних умовах це значно знижує здатність системи оперативно реагувати на швидкі зміни бойової обстановки та створює передумови для управлінської неефективності на полі бою [16].

Таким чином, європейський, а у ширшому розумінні – західний, напрям розвитку України має об’єктивний цивілізаційний характер та відповідає історичним традиціям, культурі й ментальним особливостям українського народу.

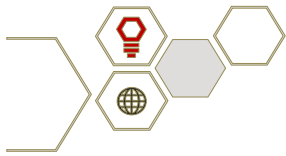
Б. Культура. Як уже зазначалося, сучасна культуроцентристська парадигма виходить із визначального впливу культури на суспільний розвиток і умови життєдіяльності людини. У зв’язку з цим науковий аналіз дедалі більше зміщується від суто політичних та економічних аспектів до соціокультурних чинників, серед яких особливе значення мають культурно-

ментальні особливості суспільства. Саме вони формують систему ціннісних орієнтацій та відповідні суспільні очікування, що, у свою чергу, визначають потребу у певній моделі політичної та економічної організації. Так, Л.Л. Максим'як наголошує, що у сучасному європейському суспільстві культура розглядається як основа будь-якого розвитку [17]. Показовою у цьому контексті є позиція Ж. Монне, одного із засновників Європейського Союзу, який пізніше визнавав, що під час створення європейських інтеграційних механізмів надмірна увага приділялася політичним, економічним та юридичним аспектам, тоді як першочергову увагу слід було б зосередити саме на культурі. Отже, врахування культурно-ментальних чинників має принципове значення для формування моделей публічного управління та правової системи. Відповідно, витoki права доцільно шукати у загальнокультурній діяльності суспільства та його соціальних спільнот.

У межах даного дослідження вже зверталася увага на розмежування відкритих і закритих суспільств, а також відповідних моделей права та публічного управління. Сучасні культурологічні дослідження підтверджують наявність прямого взаємозв'язку між типом суспільства та домінуючим у ньому типом культури як у просторовому, так і в історичному вимірі. З огляду на положення культуроцентристської парадигми, більш коректно говорити саме про детермінованість суспільних моделей панівним типом культури.

Зокрема, голландський дослідник Г. Хофстеде класифікує культури на індивідуалістські та колективістські. Для індивідуалістських суспільств характерною є орієнтація особи на власні інтереси, цілі та самореалізацію. У таких суспільствах високого значення набувають права людини та цінність людського життя. Натомість колективістські культури передбачають домінування інтересів групи – сім'ї, клану чи іншої спільноти – над інтересами окремої особи. Власні потреби людини у таких умовах часто

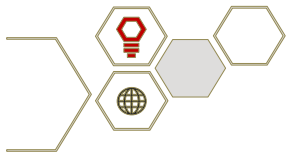

підпорядковуюються колективним інтересам. Отже, між типом культури та моделлю адміністративного управління простежується певна кореляція.

На основі проведених досліджень Г. Хофстеде дійшов висновку, що індивідуалізм більшою мірою властивий розвиненим західним державам, тоді як колективізм характерний переважно для менш розвинених східних суспільств. Японія, за його оцінкою, займає проміжне положення. Крім того, найвищий рівень так званої «дистанції влади» спостерігається в азійських та африканських країнах, тоді як найнижчий – у державах германської групи. Таким чином, характеристики певних типів культури значною мірою співвідносяться з ознаками, які дозволяють відмежовувати відкриті демократичні суспільства від закритих авторитарних моделей.

Як зазначається у монографії [9, с. 66], європейське право є невід'ємною складовою європейської культури. У процесі європейської інтеграції держави, репрезентуючи власні культурні традиції, з одного боку, прагнуть зберегти власну ідентичність, а з іншого – беруть участь у формуванні спільного європейського культурного простору. Водночас авторитарна культурна традиція закономірно формує й відповідну авторитарну правову модель.

Отже, Україна та росія характеризуються різними цивілізаційними культурними орієнтирами і, як наслідок, різними правовими установками: для України більш властивою є відкрита, демократична та праволюдна модель, тоді як для росії – закрита, етатистська та антидемократична. Простежується стійкий взаємозв'язок між типом культури суспільства (індивідуалістським або колективістським) та моделлю права і державного управління (відкритою демократичною або закритою авторитарною). Історично, ментально та культурно українському суспільству притаманний саме індивідуалістський тип культури, у зв'язку з чим недемократичні моделі права та управління сприймаються як неприродні й викликають суспільне

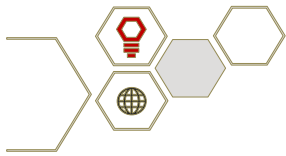
відторгнення, інколи з драматичними наслідками. Зокрема, В. Логинов вважає, що Революція Гідності стала наслідком небажання українського суспільства приймати нав'язувану владою за вказівкою москви модель майбутнього»¹.

В. Сприйняття європейської правової традиції. У теорії міжнародного права співвідношення міжнародного та національного права традиційно пояснюється через дуалістичну та моністичну концепції [18, 19 та ін.]. Відповідно до дуалістичного підходу міжнародне та внутрішнє право розглядаються як дві самостійні правові системи, які функціонують автономно та не перебувають у підпорядкуванні одна одній [18, с. 13; 19, с. 82].

У межах дуалістичної доктрини міжнародно-правові норми можуть застосовуватися національними судами лише після їх трансформації або інкорпорації до внутрішнього законодавства. Після такої інтеграції відповідні норми можуть бути змінені чи скасовані внутрішнім законодавцем [19, с. 83]. Натомість моністична концепція виходить із того, що міжнародне та національне право є складовими єдиної правової системи. Основним питанням у такому випадку є визначення пріоритету однієї з підсистем [19, с. 13; 19, с. 84].

Слід зазначити, що український законодавець, на відміну від російського підходу, загалом орієнтується на визнання пріоритету міжнародного права. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», під час розгляду справ суди застосовують Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також практику Європейського суду з прав людини як джерело права. Такий підхід свідчить

¹ <http://obozrevatel.com/blogs/10637-net-v-erevane-majdana--i-ne-budet.htm>

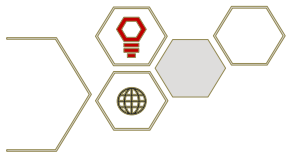
про практичне втілення положень моністичної концепції у національній правовій системі.

На думку Л.Г. Удовики [20], сучасна правова система України характеризується відкритістю, що проявляється у здатності сприймати та відображати глобальні тенденції правового розвитку через механізми адаптації, гармонізації, імплементації та стандартизації. Крім того, вона орієнтована на правову інтеграцію та інтернаціоналізацію. В основі національної правової ідеології лежать такі цінності, як верховенство права, гарантування та захист прав людини, а також формування ефективного законодавства, здатного забезпечити позиціонування України як демократичної європейської держави у глобальному правовому просторі.

Таке розуміння монізму як прояву цілісності права узгоджується з концепцією природного права. Як зазначає С.С. Сливка [21, с. 22–23], природне право є підґрунтям для зближення національних правових систем із міжнародно-правовими стандартами. Відповідно до цієї концепції, людські закони повинні прагнути до універсальності, оскільки природні закони є спільними для всього людства. Саме тому національне законодавство має формуватися таким чином, щоб одна й та сама поведінка не тягнула принципово різних або протилежних правових наслідків у різних державах.

Один із найбільш відомих представників концепції монізму з погляду школи природного права Г. Лаутерпахт² вважав, що пріоритет міжнародного права над національним найбільш ефективно забезпечує захист прав людини, оскільки міжнародне право втілює моральні цінності та ідеал справедливості, заснований на повазі до людської гідності й основоположних свобод [19, с. 84].

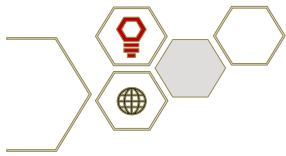
² Був ініціатором внесення до Статуту ООН пункту про дотримання прав людини, як однієї з основоположних цілей цієї організації (див. : Вікіпедія, <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B0%D1%83%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%85%D1%82,%D0%93%D0%B5%D1%80%D1%88>).

Водночас український конституціоналізм загалом визнає природно-правову концепцію як один із базових принципів національної правової системи [22, 23]. Так, Л.О. Корчевна зазначає, що зміст преамбули та низки статей Конституції України (ст.ст. 1, 3, 5, 6, 8, 19, 21, 22 тощо) свідчить про закріплення на конституційному рівні ідей природного права та суспільного договору як основ сучасного українського правопорядку [22, с. 1]. Отже, природно-правові засади українського конституціоналізму обумовлюють готовність національної правової системи до сприйняття моністичної концепції права.

У межах моністичної доктрини питання співвідношення міжнародного та національного права, як правило, вирішується на користь міжнародного права відповідно до положень Віденської конвенції про право міжнародних договорів. Так, згідно зі ст. 26 Конвенції, кожний чинний міжнародний договір є обов'язковим для його учасників та повинен добросовісно виконуватися (принцип *pacta sunt servanda*). Водночас ст. 27 Конвенції встановлює, що держава не може посилаватися на положення внутрішнього законодавства як на підставу для невиконання міжнародних зобов'язань, за винятком окремих спеціально визначених випадків.

Практичну небезпеку підпорядкування міжнародного права внутрішньодержавному О. Мережко [19, с. 84] ілюструє прикладом так званого «націоналістичного монізму», який став основою націонал-соціалістичної концепції міжнародного права у Німеччині періоду Третього рейху. У межах цієї доктрини міжнародне право фактично розглядалося як похідне від волі національного законодавця, а межі його дії визначалися виключно державою. Разом із тим, як слушно підкреслюють В.Н. Денисов та А.Я. Мельник, визначення місця міжнародного права у внутрішньому правопорядку держави насамперед належить до сфери національного права, а не міжнародного [18, с. 16]. Відповідно, як доктринальне, так і практичне

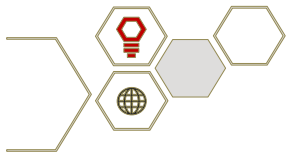
вирішення цих питань перебуває у сфері відповідальності національної публічної адміністрації та адміністративного права.

Як уже зазначалося, українське законодавство загалом демонструє готовність до сприйняття моністичної концепції. Так, відповідно до ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України», чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є складовою національного законодавства та застосовуються у порядку, встановленому для норм внутрішнього права. У разі якщо міжнародним договором, який набрав чинності у встановленому порядку, передбачено інші правила, ніж у відповідному акті національного законодавства, застосуванню підлягають положення міжнародного договору. Таким чином, у правовій системі України загалом визнається пріоритет міжнародно-правових норм над нормами внутрішнього законодавства, що свідчить про готовність держави сприймати європейське право як пріоритетну складову національного правового простору.

Висновки

Проведене дослідження свідчить про те, що європейська інтеграція України має не лише політичний чи економічний, а насамперед цивілізаційний, культурно-ментальний і правовий характер. Встановлено, що українське суспільство історично тяжіє до відкритої (демократичної, праволюдної) моделі організації суспільства і держави, заснованої на повазі до людської гідності, свободи особи, верховенства права та підзвітності публічної влади. Натомість російська державна та правова традиція характеризується домінуванням закритої (авторитарної, етатистської) моделі, що ґрунтується на пріоритеті держави над особою.

Обґрунтовано, що антиукраїнські інформаційні війни спрямовані не лише на дискредитацію окремих політичних рішень України, а й на підрив її цивілізаційної ідентичності, європейського вибору та культурно-ціннісних

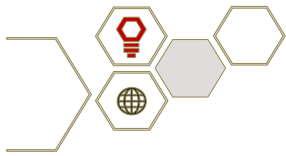
засад розвитку. Саме тому протидія деструктивним інформаційним впливам потребує не виключно технологічних або безпекових механізмів, а формування цілісної гуманістичної моделі держави, права та публічного управління.

Доведено, що культура і менталітет визначають характер правової системи та моделі публічного управління. Індивідуалістична культурна традиція, властива європейським суспільствам і значною мірою українському суспільству, корелює з відкритими демократичними моделями права та управління. Водночас колективістська та авторитарна культурна модель породжує закриті системи державного управління з домінуванням державного інтересу над правами людини.

Встановлено, що український конституціоналізм та національне законодавство загалом демонструють готовність до сприйняття європейської правової традиції, зокрема концепції монізму, пріоритету міжнародного права, природно-правового розуміння прав людини та верховенства права. Це створює належне нормативне підґрунтя для подальшої європеїзації української правової системи та публічного управління.

Зроблено висновок, що успішність європейської інтеграції України безпосередньо залежить від подолання пострадянських авторитарних практик у сфері публічного управління, утвердження праволюдної моделі адміністративного права та зміцнення культурно-ціннісної основи української державності. Європейський вибір України є не ситуативним політичним курсом, а закономірним проявом її історичного, культурного та ментального розвитку.

Таким чином, європейська інтеграція України має не лише політичний чи економічний, а передусім цивілізаційний, культурний і правовий характер. Українське суспільство історично тяжіє до відкритої, демократичної та праволюдної моделі організації держави, що відповідає європейській

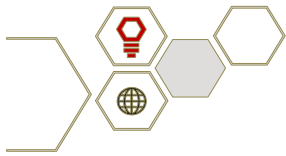

правовій традиції та принципу верховенства права. Натомість антиукраїнські інформаційні війни спрямовані на дискредитацію європейського вибору України, нав'язування авторитарних моделей суспільного розвитку та збереження пострадянських управлінських практик.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання під час формування державної політики у сфері європейської інтеграції, інформаційної безпеки та реформування публічного управління. З метою підвищення ефективності протидії антиукраїнським інформаційним впливам доцільно: посилити впровадження європейських стандартів верховенства права у діяльність органів публічної влади; забезпечити розвиток правової та громадянської культури населення; удосконалити державні механізми стратегічних комунікацій і протидії дезінформації; інтегрувати культурно-ментальні чинники у процес вироблення державної гуманітарної та інформаційної політики; а також активізувати просвітницькі програми, спрямовані на утвердження європейської цивілізаційної ідентичності України.

Список використаних джерел

1. Стратегія національної безпеки України. Схвалена рішенням РНБО України від 14.09.2020 р. Затверджена Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
2. Стратегія інформаційної безпеки від 15.10.2021 р. Схвалена рішенням РНБО України від 15.10.2021 р. Затверджена Указом Президента України від 28.12.2021 р. № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#n5>
3. Революція Гідності 2013-2014 рр. та агресія Росії проти України : навч.-метод. посіб. / Палій О., Головка В., Черевко О., Янішевський С. ; за

заг. ред. П. Полянського. К. : Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2015. 36 с.

4. Юринець Ю.Л. Європеїзація українського права у сфері забезпечення культурних прав громадян: адміністративно-правовий вимір. Монографія. Ужгород. Сабов А.М. 2016. 458 с.

5. Белкін Л.М. Інституціоналізація поняття «Революція Гідності» в нормативних документах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2017, вип. 42. С. 9-13.

6. Юринець Ю.Л. Культурно-ментальні чинники українського народу як засади європейської інтеграції України. The IX th International scientific and practical conference «Actual aspects of development in the context of globalization» (March 23-24, 2020). Florence, Italy 2020. Р.174-178. URL: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2020/03/IX-Conference-23-24-Florence-Italy.pdf>

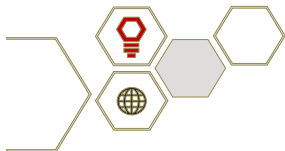
7. Забігайло В. Європейське право: міфічний постулат чи об'єктивний орієнтир розвитку законодавства України. Європейське право. 2012. № 1. С. 232-236.

8. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. Х. Консум, 2006. 656 с.

9. Європейська інтеграція України: політико-правові проблеми / За ред. В.П. Горбатенка : монографія. К. ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. 332 с. ISBN 966-8602-36-6.

10. Безверхнюк Т.М. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні : монографія. Національна академія держ. управління при Президенті України / Одеський регіональний ін-т держ. управління. Одеса : Видавництво ОРІДУ НАДУ, 2008. 326 с.

11. Романуцький В.М. Континуум «індивідуалізм – колективізм» як основний вимір сучасної культури (за Г. Хофстеде). Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2013. № 3. С. 97-101.

12. Середній австрієць не завжди орієнтується, яка різниця між Україною та Росією. ГЛАВКОМ. 10.07.2016. URL: <https://glavcom.ua/news/ukrajinskiy-posol-seredniy-avstrijec-ne-zavzhdi-orijentujetsya-yaka-riznicya-mizh-ukrajinoyu-ta-rosijeyu-360888.html>

13. Костомаров Н. Две русские народности. Основа. СПб., 1861. № 3. С. 33-80.

14. Лосєв І. Велике розмежування. *Український тиждень*. 2014. № 34. С. 28-29.

15. Юринєць Ю.Л. Євразійська теорія походження Росії та практичне значення цієї теорії у протидії російським інформаційним війнам проти України. Порівняльно-аналітичне право. Електронне наукове фахове видання. 2017. № 3. С. 172-176.

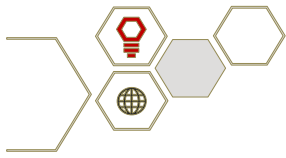
16. Прокопенко Д. Ми воюємо з Росією і знаємо, чому вона програє. Українська правда. 27.05.2026. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2026/05/27/8036556/>

17. Максим'як Л.Л. Державне управління у сфері культури: європейський досвід для України. Автореф. дис... канд. наук з державного управління. Спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління». Львів, 2012. 20 с.

18. Денисов В.Н., Мельник А.Я. Розвиток правових засад та механізмів верховенства міжнародного права у внутрішньому праві України. У зб.: Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького ; за ред. В.Н.Денисова. К. Юстініан, 2006. С. 12-39.

19. Мережко О. Співвідношення міжнародного і національного права. Юридичний журнал. 2009. № 4. С. 82-88.

20. Удовика Л.Г. Теоретико-правові засади трансформацій правової системи України в умовах глобалізації. Автореф. дис... д-ра юрид. наук. Спец.

12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». К., 2014. 42 с.

21. Сливка С. Українська національна філософія права: антологічний ракурс. Львів. Воля, 2001. 168 с.

22. Корчевна Л.О. Проблема різноджерельного права: дослід порівняльного правознавства. Автореф. дис... д-ра юрид. наук. Спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». К., 2005. 37 с.

23. Шевчук С. Природно-правові засади конституційного права. Українське право. 2000. № 1. С. 80-95.